

ЕКОЛОГІЧНА СТЕЖКА ЯК ПЕРШИЙ КРОК ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ НАСЕЛЕННЯ

*Мельник Г.Р., студентка 1 курсу магістратури
Житомирського державного технологічного університету
Герасимчук О.Л., старший викладач,
м. Житомир, вул. Чуднівська 103, Україна
melnyk_anuta@mail.ru*

Однією з найактуальніших проблем сучасності є проблема екологізації свідомості населення, становлення в кожної людини, незалежно від її віку, освіти й соціального статусу, звички екологічно грамотної взаємодії зі світом природи. Споживчі інтереси людей призводять до загрози винищення багатьох видів рослин та тварин, корисних копалин, забруднення навколишнього природного довкілля. Тому необхідно переоцінити і усвідомити всі можливі форми взаємодії людей з довкіллям, у якому живемо. Одним із таких засобів виховання екологічної свідомості є створення екологічних стежок.

Екологічна стежка – це спеціально обладнаний маршрут, який проходить через різні екологічні системи й інші природні об'єкти, архітектурні пам'ятки, які мають естетичну, природоохоронну й історичну цінність. На екологічній стежці відвідувачі отримують усну (за допомогою екскурсовода) або письмову (стенди, аншлаги тощо) інформацію про ці об'єкти. Організація екологічних стежок – одна з форм виховання екологічного мислення та світогляду. У різних країнах їх називають по-різному: пішохідні доріжки, треки, туристські стежки, пейзажні стежки, зелені шляхи й т. п. Основне призначення стежок природи – виховання культури поведінки людей в природі. Таким чином, вона виконує природоохоронну функцію. За допомогою таких стежок поглиблюються і розширяються знання екскурсантів про навколишній світ (рослинний і тваринний, геологічну будову місцевості і т. п.), удосконалюється розуміння закономірностей біологічних та інших природних процесів. Це підвищує відповідальність людей за збереження навколишнього середовища, сприяючи вихованню почуття любові до природи своєї Батьківщини та природи всіляму.

Історія організації таких маршрутів в природі нараховує близько ста років. Спочатку такі стежки виникали на заповідних територіях в Північній Америці, а пізніше – і в Західній Європі.

Однією з найперших природознавчих стежок на території України, яка на той час входила до складу Російської імперії, була «Штангівська стежка», прокладена Кримським гірським клубом у 1899 р. Її довжина становила 8,5 км і проходила вона через східний схил Ялтинської яйли. Стежка була створена для збирання та поширення інформації про історію та природу Криму, а також охорони рідкісних видів рослин і тварин. Згодом, у 1916 р. поблизу м. Судака, прокладено історико-археологічну стежку, а вже наприкінці 80-х рр. – першу в Україні навчальну екологічну стежку.

Відтоді така доступна й цікава форма екологічної освіти в природі набула широкого розповсюдження, переважно на великих територіях природно-заповідного фонду – у Карпатському та Шацькому національних парках, природних заповідниках Криму, навколо великих міст. На сьогодні в Україні простежується тенденція до зростання кількості екологічних стежок. Це і маршрути в НПП «Подільські Товтри» («Бакота»), і в Ужанському національному парку («До витоку річки Уж», «Кременець», «Черемха»), екологічна стежка АТЛАНТ-М пролягає по унікальній території ландшафтних заповідників «Байдарський» і «Мис Айя». Беззаперечним лідером із проектування та створення екологічних стежок є Сполучені Штати Америки. Відомо, що найдовшою в світі екологічною стежкою (довжина – 3440 км) є Аппалачська, прокладена у 20-х рр. XIX ст., яку створювали як проект регіонального розвитку, благоустрою території. Відомо, що батькам не завжди вдається прищепити нащадку любов до природи, бажання її зберегти і, що найважливіше, розбудити в майбутнього громадянина держави почуття відповідальності за її долю.

Таким чином, основні цілі створення екостежок можна об'єднати в дві групи:

- Еколого-просвітницька: поєднання активного відпочинку відвідувачів екостежкою в природних умовах з розширенням їх кругозору; формування екологічної культури – як частини загальної культури взаємовідносин між людьми і між людиною і природою.
- Природоохоронна: локалізація відвідувачів природної території на певному маршруті.

Саме тому, екологічні стежки є надзвичайно зручним інструментом в екологічній освіті та вихованні молоді. Поряд з вирішенням завдань освіти, навчання і виховання, стежки сприяють і охороні природи. Вони є свого роду регулятором потоку відвідувачів, розподіляючи його у відносно безпечних для природи напрямках. Крім того, стежка забезпечує можливість дотримання природоохоронного режиму на певній території, тому що полегшує контроль за величиною потоку відвідувачів і виконанням встановлених правил.